

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2021 року,
протокол № 1

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

30 серпня 2021 року

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ЛОГІКА»**

**для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр
за спеціальністю 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота**

РОЗРОБНИК:

Завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання,
доктор філософських наук, професор
25 серпня 2021 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
25 серпня 2021 року, протокол № 1

Завідувач кафедри,
доктор філософських наук, професор
25 серпня 2021 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент
28 серпня 2021 року

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
28 серпня 2021 року, протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка
28 серпня 2021 року

_____ Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг 0,51 ум.др.арк.

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни	–	3
2.	Заплановані результати навчання	–	4
3.	Програма навчальної дисципліни	–	6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	8
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	–	8
	4.2. Аудиторні заняття	–	8
	4.3. Самостійна робота здобувачів вищої освіти	–	8
5.	Методи навчання та контролю	–	9
6.	Схема нарахування балів	–	9
7.	Рекомендовані джерела	–	10
	7.1. Основні джерела	–	10
	7.2. Допоміжні джерела	–	10
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	10

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	23	Соціальна робота
2.	Код і назва спеціальності	–	232	Соціальне забезпечення
3.	Назва спеціалізації	–	-	
4.	Назва дисципліни	–		Логіка
5.	Тип дисципліни	–		обов'язкова загальної підготовки
6.	Код дисципліни	–		O3.232.Б.1
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–		перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–		бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–		перший
10.	Семестр	–		Перший
11.	Обсяг вивчення дисципліни:			
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	3/90	
	2) денна форма навчання:			
	аудиторні заняття (годин)	–	36	
	% від загального обсягу	–	40	
	лекційні заняття (годин)	–	18	
	% від обсягу аудиторних годин	–	50	
	семінарські заняття (годин)	–	18	
	% від обсягу аудиторних годин	–	50	
	самостійна робота (годин)	–	54	
	% від загального обсягу	–	60	
	тижневих годин:			
	аудиторних занять	–	2,1	
	самостійної роботи	–	3,2	
	3) заочна форма навчання:			
	аудиторні заняття (годин)	–	12	
	% від загального обсягу	–	13,3	
	лекційні заняття (годин)	–	8	
	% від обсягу аудиторних годин	–	66,6	
	семінарські заняття (годин)	–	4	
	% від обсягу аудиторних годин	–	33,3	

самостійна робота (годин)	– 78
% від загального обсягу	– 86,7
12. Форма семестрового контролю	– екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– -
2) супутні дисципліни	– ОЗ.232.Б5 Загальна психологія – ОП.232.Б.1 Вступ до спеціальності та основи досліджень
3) наступні дисципліни	– ОЗ.232Б.10 Філософія, – ОЗ.232Б.11 Соціологія.
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	<p>Загальні компетентності</p> <p>ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК4. Здатність планувати та управляти часом.</p> <p>ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК8. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p> <p>СК3. Здатність консультувати з питань соціального забезпечення різних осіб та груп населення, котрі опинилися у складних життєвих обставинах.</p>
Результати навчання	<p>ПР2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення, демонструвати знання та розуміння фактів, джерел, принципів, теорій, механізмів, пов'язаних з явищами та процесами у сфері соціального забезпечення.</p> <p>ПР3. Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження.</p>

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:

1. Знання

(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)

1.1) Демонструвати знання теоретичних та методичних засад логіки, сутність, зміст, та її основні принципи;

1.2) Визначити предмет, методологію логіки, основні її поняття та категорії, закони;

1.3) Описувати особливості змісту логічних знань різних історичних епох;

1.4) Визначити форму і структуру людського мислення, об'єктивні закони побудови думки, сутність теорії аргументації;
1.5) Виявляти помилки в процесі власного чи чужого мислення, знаходити логічні помилки в міркуваннях опонента.
2. Розуміння
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) Класифікувати основні форми абстрактного мислення (поняття, судження, умовивід);
2.2) З'ясувати суть основних формально-логічних законів;
2.3) Передбачати тенденції розвитку логічних знань;
2.4) Обговорювати, тлумачити і застосовувати логічні закони в процесі набуття юридичних знань;
2.5) Класифікувати вимоги до рівня логічних знань осіб, які займаються юридичною практичною діяльністю.
3. Застосування знань
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) Застосовувати знання з логіки для підвищення власної логічної культури;
3.2) Показувати логічні знання які використовуються юристами у практичній діяльності;
3.3) Застосовувати на практиці логічні знання для аналізу чинного законодавства та інших нормативних актів;
3.4) Показувати роль логічних знань для сфери суспільного життя та юридичної практики;
3.5) Застосовувати набуті знання для швидкого і правильного рішення стандартних ситуацій мислення.
4. Аналіз
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) Аналізувати тенденцію розвитку логічної науки, визначення необхідних знань щодо діяльності в межах конкретної юридичної спеціальності;
4.2) Демонструвати здатність розбивати інформацію на компоненти;
4.3) Аналізувати помилки й огріхи в логіці міркувань;
4.4) Досліджувати форми і структуру мислення.
5. Синтез
<i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) Здатність поєднувати частини логічних знань разом з метою отримання цілого з новою системною властивістю;
5.2) Поєднувати та використовувати знання з інших дисциплін при вивченні курсу «Логіка»;
5.3) Розробляти тести з основних тем логіки;
5.4) Пояснювати необхідність логічних знань для юридичних спеціальностей;
5.5) Формулювати алгоритми для швидкого і правильного рішення стандартних операцій мислення;
5.6) Пропонувати шляхи для підвищення власної логічної культури шляхом самоосвіти та самовдосконалення.
6. Оцінювання

<i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	Оцінювати значення знань тем з курсу «Логіка» для формування високого рівня логічної культури правника;
6.2)	Узагальнювати і пояснювати зміст тем з дисципліни «Логіки»;
6.3)	Пояснювати сутність основних категорій, законів тв. форм логічного мислення;
6.4)	Аргументувати відмінності між доведенням і спростуванням та теорією аргументації;
6.5)	Пояснювати різницю між формальною логікою та діалектичною.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатомірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	Застосовувати логічні знання в сфері юридичної практики;
7.2)	Складати таблиці для порівняльного аналізу основних форм людського мислення;
7.3)	Створювати тести до основних тем з курсу «Логіки»;
7.4)	Пропонувати власні варіанти вирішення логічних задач.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і значення логіки

Мислення як предмет вивчення науки логіки. Предмет, функції та значення логіки для пізнавальної діяльності людини та професійної діяльності. Мислення і мова. Природна і наукова (штучна мова). Формалізовані мови.

Чуттєві форми пізнання (відчуття, сприйняття і уявлення). Абстрактне пізнання, його особливості. Основні форми абстрактного мислення (поняття, судження і умовивід). Денотація та смисл слова. Істинність думки і формальна правильність роздумів. Процес формалізації думки. Діалектична і формальна логіка, їх співвідношення.

Основні історичні етапи в процесі розвитку логіки. Традиційний та сучасний етапи розвитку логічних знань. Аристотель як засновник формальної логіки. Схоластична логіка. Вклад у розвиток логіки Ф. Бекона, Р. Декарта, Г. Ляйбніца, І. Канта, Г. Гегеля. Логічна культура особистості. Роль логіки у процесі підвищення культури мислення особистості.

Тема 2. Поняття

Логічні прийоми формування понять (аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення). Зміст і обсяг поняття, їх взаємозв'язок. Закон оберненого відношення між змістом та обсягом поняття. Характеристика понять за обсягом (пусті та не пусті, загальні та одиничні, реєструючи та не реєструючи, збірні та не збірні) та змістом (конкретні та абстрактні, позитивні та негативні, співвідносні і безвідносні).

Логічні відношення між поняттями (порівнювані і не порівнювані). Логічні операції над поняттями (обмеження і узагальнення понять, поділ поняття, визначення поняття). Опис. Характеристика. Порівняння. Розрізнення. Правила явного визначення поняття. Роль понять в науці і професійній діяльності людей.

Тема 3. Судження

Загальна характеристика суджень. Логічна валентність судження. Структура судження: суб'єкт, предикат, зв'язка. Квантор загальності і існування. Види суджень. Атрибутивні судження. Просте і складне судження. Прості судження за характером ознаки, яка представлена предикатом судження (атрибутивні, судження з відношеннями (релятивні), судження існування (екзистенційні)). Види категоричних суджень за якістю (стверджувальні і заперечувальні), за кількістю (одиничні, загальні, часткові), за якістю і кількістю (загально-стверджувальні, частково-стверджувальні, загально-заперечувальні, частково-заперечувальні). Виділяючи та виключаючи судження. Розподіленість термінів у атрибутивних судженнях за обсягом. Логічні відношення між атрибутивними судженнями

за значенням істини (порівнювані і не порівнювані). Порівнювані судження (сумісні і несумісні)."Логічний квадрат". Складні судження та їх види. Види складних суджень за типом логічних сполучників (кон'юнктивні, диз'юнктивні, імплікативні, еквівалентні). Нестрога (слабка) і строга (сильна) диз'юнкції. Судження із запереченням.

Тема 4. Основні формально-логічні закони

Загальна характеристика законів логіки. Поняття про логічний закон. Закони логіки як тотожно істинні судження. Основні закони логіки.

Закон тотожності як логічна основа всякого твердження і висновку. Суть та зміст закону тотожності. Визначеність і однозначність. Застосування закону тотожності в юридичній практиці.

Закон суперечності, його суть і основна вимога. Поняття логічного і реального протиріччя. Недопустимість логічного протиріччя в об'єктивно-істинній думці. Види суджень, які знаходяться у відношенні суперечності. Логічні помилки, що зумовлені порушенням вимог вказаного закону. Значення знання закону для професійної діяльності людей.

Закон виключеного третього, його визначення і логічний зміст. Сфера застосування закону. Логічні помилки, що зумовлюються порушеннями закону виключеного третього. Взаємозв'язок двозначної і тризначної логік. Роль закону виключеного третього в професійній практиці.

Закон достатньої підстави, його зміст, визначення і логічний сенс. Поняття достатньої підстави. Співвідношення логічної основи і причинного зв'язку явищ і процесів. Логічні помилки, котрі пов'язані з порушенням вимог закону достатньої підстави. Значення знання закону достатньої підстави для професійної діяльності юристів.

Значення формально-логічних законів для професійної практики.

Тема 5. Умовивід

Загальна характеристика умовиводу. Логічна структура умовиводу (засновки, висновок та логічний зв'язок). Безпосередні умовиводи. Дедуктивні умовиводи. Простий категоричний силізм, його структура (менший, більший засновки і середній терміни). Аксиома силізму. Правила термінів та засновків категоричного силізму. Фігури і модуси категоричного силізму. Особливі правила фігур. Модуси категоричного силізму.

Недедуктивні умовиводи та їх види (індуктивні умовиводи та умовиводи за аналогією). Індуктивний умовивід (повна і неповна індукція). Види неповної індукції (популярна індукція або індукція через простий перелік і наукова індукція). Методи встановлення причинних зв'язків між явищами, (метод єдиної подібності, метод єдиної відмінності, метод супутніх змін, метод залишків). Аналогія та її види (аналогія властивостей, аналогія відношень). Аналогія за характером вивідного знання (строга або точна аналогія, нестрога або проста аналогія, помилкова або хибна аналогія). Аналогія права і аналогія закону. Значення умовиводів для професійної діяльності людей.

Тема 7. Логічні основи теорії аргументації

Поняття про аргументацію. Поняття доведення. Її структура (теза, аргументи, демонстрація) та види (пряме та непряме). Види непрямого доведення (апагогічне та розділове). Спростування, його структура (теза, аргументи, демонстрація). Спростування тези фактами, шляхом доведення істинності нової тези, шляхом виведення з неї наслідків, що суперечать дійсності. Спростування аргументів (встановлення їх хибності, недостатності відносно тези, виявлення сумніву в їх істинності, в надійності джерела аргументів).

Правила доведення і спростування (правила і помилки стосовно тези, правила і помилки стосовно аргументів, правила і помилки стосовно демонстрації). Поняття про

паралогізми, софізми, логічні парадокси та антиномії. Роль доведення та спростування в професійній діяльності правників.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усь го	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	ін д	с.р.		л	п	ла б	інд	с.р.
Тема 1. Предмет і значення логіки	13	2	2	-	-	9	14	1	-	-	-	13
Тема 2. Поняття	17	4	4	-	-	9	16	2	1	-	-	13
Тема 3. Судження	17	4	4	-	-	9	15	1	1	-	-	13
Тема 4. Основні формально-логічні закони	13	2	2	-	-	9	14	1	-	-	-	13
Тема 5. Умовивід.	17	4	4	-	-	9	16	2	1	-	-	13
Тема 6. Логічні основи теорії аргументації	13	2	2	-	-	9	15	1	1	-	-	13
Усього годин	90	18	18	-	-	54	90	8	4	-	-	78

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.4. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання домашньої контрольної роботи.

4.3.5. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;
- складання окремих видів документів.

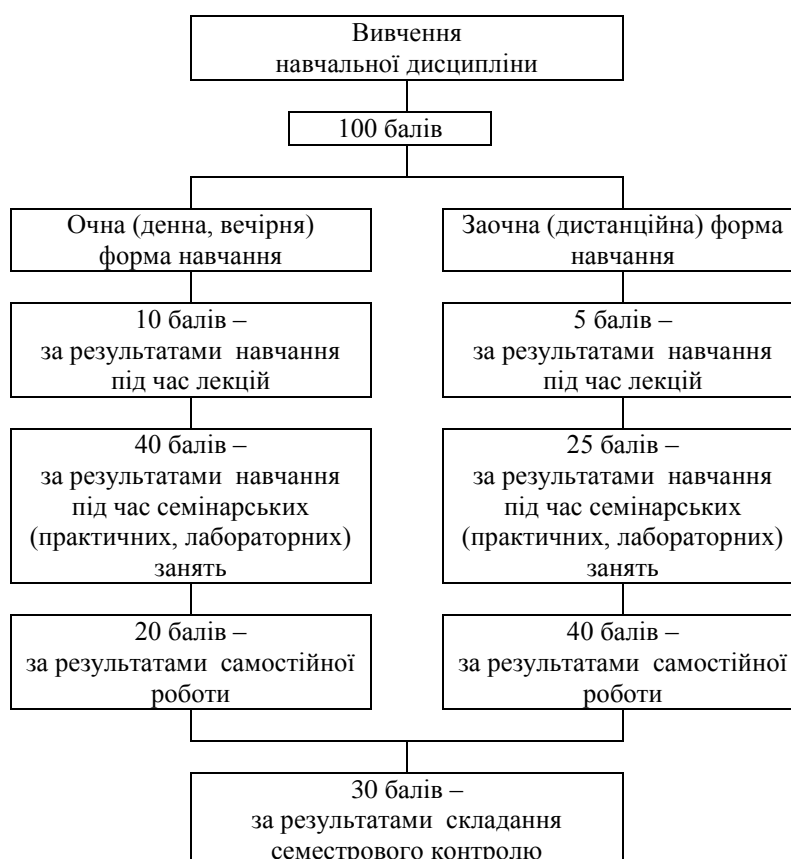
Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- 5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену. Структура екзаменаційного білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Виговський Л.А. Логіка: навч. посіб. для студ. юрид. спец. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2012. 214 с.
2. Жеребкін В.Є. Логіка: підр. Київ : Т-во «Знання», 2011. 262 с.
3. Конверський А.Є. Логіка. Київ : Четверта хвиля, 2008. 272 с.
4. Конверський А. Є. [Логіка](#): підруч. 2-ге вид. К. : Київський університет, 2017. 391 с. ISBN 978-966-439-915-6.

5. Конверський А. Є. [Логіка](#): підруч. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 304 с. ISBN 978-966-364-736-4.
6. [Логіка](#): підруч. / за заг. ред. В. Д. Титова. Харків : Право, 2005. 208 с. ISBN 966-8467-30-2.
7. Сторожук С. В., Гоян І. М., І. С. Матвієнко. [Логіка](#): навч. посіб. Київ : Вадекс, 2020. 370 с. ISBN 978-966-9725-68-4.
8. Тофтул М.Г. Логіка: підр. 2–ге вид., доповн. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 400 с.
9. Хоменко І.В. Логіка. Підр. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 335 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Арутюнов В. Х., Кирик Д. П., Мішин В. М. Логіка: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисципліни. Київ : КНЕУ, 2002. 127 с.
2. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки : навч. посіб. Київ : Вища школа, 1992. 128 с.
3. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «[Логіка](#)» (галузь знань 0304 «Право», 0302 «Міжнародне право»; освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»; напрям підготовки 6.030401 «Правознавство», 6.030202 «Міжнародні відносини») для студентів I курсу денної форми навчання / уклад.: О. М. Юркевич, В. Д. Титов, С. Е. Зархіна та ін. Харків : Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2013. 90 с.
4. Павлов В.І. Логіка у запитаннях, відповідях і аргументаціях. Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 408 с.
5. Хоменко І.В. Логіка в задачах: підр. Київ : Четверта хвиля, 1998. 284 с.
6. Хоменко І. В. [Логіка: теорія та практика](#): підруч. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 400 с. ISBN 978-966-364-945-0.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.nbuv.gov.ua — Національна наукова бібліотека України ім. В.І. Вернадського.

ОНОВЛЕННЯ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ:

Завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання,
доктор філософських наук, професор
22 серпня 2022 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
23 серпня 2022 року, протокол № 1

Завідувач кафедри,
доктор філософських наук, професор
23 серпня 2022 року, протокол № 1

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ
